

Desátky, obětní dary, almužny

ve Staré smlouvě, v první církvi a dnes

Žalm 68:10-11; 19-21; 29-32 Kral.

2. dopis Korintským 9:6-15

Východiskem pro naše uvažování je důležitá poznámka:

Vyvolený národ musí žít z pocitu vděčnosti. *Ochotného a radostného dárce miluje Bůh* (2. dopis Korintským 9:7). *Bohu budiž vzdán dík za jeho nevystižitelný dar!* (9:15). To je biblické usazení jakékoliv řeči o hmotných věcech, penězích a hospodaření s nimi. Jsme obdarováni a to nejvíce milostí v Ježíši Kristu.

System *Desátek, obětních darů a almužen* - ať v naturáliích či penězích - fungoval jedinečně tehdy, když platilo co je psáno v Přísloví 11:24nn (Kral). *„Mnohý rozdává štědře, a však přibývá mu více; jiný skoupě drží nad slušnost, ale k chudobě. Člověk štědrý bývá bohatší, a kdož svlažuje, také sám bude zavlažen. Kdož zadržuje obilí, zlořečí mu lid; ale požehnání na hlavě toho, kdož je prodává...“* Vděčnost za spasení a za život, to je východisko, které je podstatné pro jakýkoli jiný model hospodaření v dnešní církvi.

Pokud by to tak nebylo, pak se tomu, co se má pohybovat mezi bratřími a sestrami (mimo obchodní transakce) musí říkat daň nebo lup, krádež. Jeden okrádá druhého tím, že od něj něco vybírá. Kněží ožebračují lid, když „nedělají“ a berou od lidí...

1. Stará smlouva

Desátky. V židovské tradici bylo průzračně a jasně vyřešeno živobytí těch, kteří sloužili Hospodinu - Levitů (Lv 27:30-33). Mělo jít o obilí země, ovoce a brav a skot; pokud to šlo v penězích - mělo jít o 1/5 navíc; a mělo to jít do rukou Levitů (Nu 18:21nn) a ti z toho měli žít a jednu desetinu měli zase dát přímo Hospodinu. Neznamenal to jim to všechno složit k prahu jejich domu a „nazdar..“, ale při hostině v domě Hospodinově jedli Levité i dárce a tam došlo k předání desátku (Dt 12:7 a 12 viz též Dt 12:5n a 17n). Tedy jednalo se o velice duchovní záležitost, ze které žili kněží a jejich rodiny, ze kterých žil provoz stánku (později chrámu). V pohanském světě však bylo vše jinak. Tam nebylo přijímáno živobytí, úroda a stáda jako dar od Hospodina. Tvrdá skutečnost - co si vyděláš, to máš - to byl princip pohanského světa.

Dary (obětní dary). Mnohé z toho, čím Izraelita žil, přinášel Hospodinu. Izraelec přiváděl nejen desáté dobytče, ale také úplně první. Prvorozený patřil Hospodinu. Oběti zápalné, přídavné... Také mnohé z těchto darů patřilo synům Áronovým (Nu 18:8nn) podle přesných pravidel (18:18) např. říká, že jim patřilo hrudí a pravá kýta z pokojné oběti. Také je zajímavé, že to, co propadlo klatbě podle Zákona patřilo Áronovcům

(18:14). Dar na opravu chrámu se vyvinul v daň (2. Královská 22:4; Jr 41:5) Ta byla obnovena po návratu z Babylona (Neh 10:32-39). Židé, kteří přicházející ze zahraničí, pak platili svoje dary v převedeném obnosu na chrámový peníz daně. Což byl předmětem čilého směnářského řemesla na nádvoří pohanů. (Zřejmě tak také vypláceli svoji povinnost desátku.) A navíc byly v chrámě pokladnice na dobrovolné dary (Mk 12:41; Lk 21:1) pokladny byly zřejmě trubkovitého tvaru, bylo jich třináct a stály na nádvoří žen. T.j. nebyly pro sponzorské dary pohanů, ale lidu Izraele..

Almužny. Výrazem samozřejmé sounáležitosti kmene bylo vypomáhání chudším, objektivně slabším (vdovy, sirotci) Ex 16:18. Ti nemuseli na ulice a žebrot. Ti měli zaopatření už ze Zákona (Dt 15:7-11). Spravedlivý měl být tedy jednoznačně tím, kdo na almužnu nezapomíná (Ž 112:9). Leč opačné pořadí bylo osudné, „dám almužnu a tedy budu spravedlivý“. To myšlení je živé zvláště v pozdější době, kdy už je v provozu synagóga, která se objevuje v Babylonském exilu a po něm. Almužna se v synagógách, tedy v modlitebnách a shromažďovacích domech, vybírala do kasičky a na mísy a rozdělovala potřebným (Sk 6:1-2).

Krise vděčnosti

Jak je vidět vyvolený národ byl často jinde, příliš podléhal pohanskému myšlení. V době soudců a královské je u synů Eli velice těžkým hříchem opovržení Božím zaopatřením pro rod Lévi (1.Sam 2:27nn a 2:12-17). Boží lid propadá úzkosti, že nebude moci sám sebe zaobstarat, a tak zachovat svůj život. Podléhá také úzkostným představám okolních národů - například v touze po králi (1.Sam 8:5-20). Sebezáchovný zájem národa Izraele je terčem napomínání Hospodinova skrze proroky (Mal 3,6nn). Izrael zapomněl na Hospodina a tím zapomněl na síť sociálních zákonů, návrat k Hospodinu pak musel být provázen i všestranným návratem k povinnostem zákona.

V době Pána Ježíše to tak bylo stejně. Obrázkem, jak v samotném židovstvu tyto zvyky upadaly a vyprázdnily se jejich smysl, je i příklad evangelií (Mk 7:8-13 o *korbanu - obětním daru*. Židé si dovolili nedat svým rodičům to, co jim byli povinni a říci, že to nemohou dát rodičům proto, že je to jako obětní dar zaslíbeno Bohu, a že to musí v obětním hodu „spapat“ sami s kněžími. Z rozdávání almužen se stalo záslužnictví a nakupovala se tak spravedlnost. Pán Ježíš kárá obětavost dávanou na odív (Mt 6:1-4).

Pán Ježíš vypráví příběh o bohatém mládenci, který by chtěl být věřícím, ale ne s těmito důsledky návratu k Hospodinu (Mt 19:16-22). Pěkné je, že tento příběh zaznamenává Matouš, člověk, který si byl vědom ceny peněz - byl celník. U celných je obrácení doprovázeno novým postojem k majetku třeba u Zachea (Lk 19:8). Připomeňme si, že

těchto majetkových zásad se držel i Pán Ježíš jako Rabín a nechal se živit, taktéž jeho učedníci, a neměli z toho žádné svědomí (Lk 8:3).

První církev

První církev se vrátila k zásadám vyvoleného národa. Vrátila se tak důkladně, že to až zaráží: (Sk 2:44) *Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné.* V době, kdy neexistovalo naprosto žádné sociální zabezpečení, bylo naprosto revoluční zavést v církvi to, co Pán Bůh dal starému Izraeli. Ještě víc o tom píše pak (Sk 4:32-34) a v praxi 6:1nn. Přičemž největším hříchem Ananiáše a Zafiry bylo sebezaopatření, když zalhali část odložených peněz a řekli, že to co dávají je vše (Sk 5:1nn).

Jednalo se tedy o život podle Zákona, pokračování v dobré tradici. Protože se centrum zbožnosti přesouvalo od oběti v chrámu do společenství, byly tím výraznější i dary a almužny. Křesťané z pohanů nenesli žádnou tradici. Nevraceli se tedy k návyku desátků. Jestli se u nich něco ujímalo, tak to byl důraz na almužnu a její pravidelné skládání (1Kor 16:1-4).

Dokazuje-li dnes někdo, jak to bylo v první církvi s penězi musí být opatrný. Spisy Nové smlouvy tyto věci prostě neřeší. Nebylo to tehdejším problémem, zadat nějaké zákony. Protože neexistovala kněžská třída, neexistovaly pravidelné odvody naturálií a peněz. Protože nebyl žádný chrám a nebyly oběti v něm, nebyly ani dary. Oběť se posunula k oběti slov a chval. Došlo to až tak daleko, že se někde na nutnosti společného hospodaření a oběti zapomínalo. Apoštol pak ovšem připomíná, že ač neobětujeme plodiny a zvířátka, obětujeme sami sebe, své tělo, své vše (Řím 12:1).

Neexistovaly ani kostely a modlitebny. Katakomy, kde se první křesťané skrývali, nebylo třeba vytápět a udržovat. Soukromé domy byly soukromé. Nastala tak v některých místech situace, kdy se apoštolé živilí sami a byli nezávislí na křesťanech (Sk 20:33-35). Důrazně však učili zásadě: *Blaze tomu, kdo dává, ne tomu, kdo bere.* (Sk 20:35). Vždy však byli ti, kteří si našli cestu jak by podpořili dobrou věc a dali možnost k duchovní práci apoštolům (Fp 4:10-20). Bohu díky!

Dnes

Pokonstantinovská doby zestátnění církve, možnosti získávat majetky a z nich prebendy, to vše pokazilo církev. Byl to stejný sebezáchovný hřích jako hřích vyvoleného národa. Tak církev leckde otročí penězům a majetku dodnes. V reformačních církvích i v církvi katolické se v dobách probuzení objevovaly chvíle, kdy to vypadalo jako za dob první církve. Všechno bylo k dispozici všem. Někdy to dopadlo

tragicky, jako v Táboře a v husitském hnutí. T.G.M. v České otázce říká, „že *sociální, mravní opravy církve v husitismu skončily v sociálním a mravním chaos.*“ V dějinách církve také známe pokusy o oživení židovských desátek. To se ale velmi často měnilo v zákonictví. Pokud se hovoří o desátcích je bezpodmínečně nutné je používat tak, jak jsou určeny (motivy dávání, způsoby dávání) a je bezpodmínečně nutné neodtrhnout desátky od ostatních součástí Božího zaopatření a zásad hospodaření s nimi - od darů a almužen. Jinak by se nemělo jen tak lehkomyšlně mluvit o desátcích. Řeč o nich bývá vytržena ze souvislosti. Situace je dnes naprosto jiná v tom, že existuje síť sociálního zabezpečení, že kazatelé a duchovní pracovníci mají svůj soukromý majetek. Až na výjimky dnes nikdo není bezprizorní. Celý komplex desátků, darů a almužen mohl úplně fungovat jen ve starém Izraeli, která měl rysy Božího království. Dnes je pouze možné a dobré se vším tím zaopatřením inspirovat, nikoli to zavádět.

Myslím na ty křesťany, které jsem poznal. Dávali možná více než desátky na provoz sboru a zvěstování evangelia v něm, nadto dávali dary na společné akce a na misijní aktivity sboru, nadto mysleli na potřebné a chudé. Dávali peníze, a protože nechovali dobytek a neměli pole, dávali také svůj čas a to, čím žili. Znal jsem takové, kteří dali maloučko, ale žili naplno sborovým životem. Ani víc nemohli dát, protože peněz neměli. Zároveň dávali sebe, byli u toho, nedali jen neosobní peníze. Podstatné bylo jejich srdce, které mělo dobrou vůli dát. Nesejde na množství, sejde totiž na srdci.